

Paraszti „diszkó”?

Miközben az Ördögszekér együttes játékát hallgattam a nagyváradai és szalontai Ifjómunkás Matiné előadásain, arra gondoltam: ez a muzsika úgy öleli magához az embert, úgy veszi munkába egész személyiségét, olyan lelki tartalmakat közvetít a maga sajátos, hosszú évszázadokon át csiszolódott jelzőrendszerével – hogy a szavak szinte fölöslegessé válnak. Létjogosultságát is éppen ez adja mai művelődésünkben, hogy ez a muzsika olyasmit ad tudtunkra a lét dolgairól, ami még kristálytisza fogalmi rendszerrel is aligha volna kifejezhető...

Megítélésem szerint művelődéstörténeti távlatot nyitó pillanatnak lehattunk részesei valamennyien. Az örvendetesen szaporodó táncházakkal, a táncházmuzsika mind nagyobb térhódításával ugyanis népi kultúránk sorsa is fordulóponthoz érkezett. Talán nem kell itt részletesen kitérnem arra, hogy elméletileg két alternatíva áll előtte: vagy teljesen muzeális kultúrává merevedik, vagy pedig – eleven alakzatokat öltve – ismét közösségi kultúránk élő hajtóerejévé válik, de már magasabb fokon, szocialista művelődésünk alapozásának tartozékaként. Nem kétséges, hogy a táncmozgalom kibontakozásával is az utóbbi alternatíva, a teljességre törekvő élet törvényszerűségei győzedelmeskednek.

Cseke Gábor, amikor a Matiné zenei „kislexikonát” közreadta,³⁰ már utalt arra, hogy a táncházegyüttesek tagjai megfelelő zenei képzettséggel fordulnak a paraszttzene felé. Ez pedig – szakszerűség, a korszerű értékszempont – a népi kultúra iránti érdeklődés újabb hullámának legfőbb sajátossága, s egyben ez a biztosíték arra is, hogy a divatként jelentkező felületi jelenségeket hatálytalanítani tudja. Persze, van, aki valami furcsa paradoxont lát abban, hogy elsősorban a városi fiatalság fordul a régi stílusú paraszttzene felé. Soha ennél természetesebb életmegnyilvánulást! Az igaz, hogy a társadalom mélyszerkezetében bekövetkezett változások folytán a paraszti műveltség, mely a maga nemében teljes értékű kultúra volt, mára széthullt elemeire. De ez korántsem jelenti azt, mintha ezek az értékek napjainkban nem volnának egyetemes jelleggel bíró, minket kifejező, közösségi művelődésünk szerves részét jelentő alkotások. Sokkal inkább arról van szó, hogy a paraszti életformaváltás sodrában éppen ennek a kelet-közép-európai környezetben kialakult népi műveltségnek a hordozói, átörökítői igyekeznek megszabadulni mindattól, ami a paraszti múltat emlékezteti őket. Az új nemzedéket azonban, amelyik a generációváltások folytán városban született, vagy pedig a nagyvárosokban folytatja tanulmányait, már eleve nem gátolják a régi kötöttségek, előítéletek nélkül közeledik a népi műveltség felfedezésére váró értéktartományaihoz. S ha igaznak bizonyulnak az eddigi jelzések, a továbbiakban ugyancsak számolnunk kell azzal, hogy a fiatalság épp az egyetemes kultúra távlatainak ismeretében, ennek összefüggésrendszerében érzi fontosnak azt, hogy feledésre ítélt vagy elveszettnek hitt értéktartományokat hódítson vissza számunkra. Mert – műveltségünk távlatait tekintve – nem elegendő csupán az, hogy a

30 Lásd Cseke Gábor: *Mit nyesegecsünk?* In: Ifjómunkás, 1978/48. 5.

szakemberek mit deklarálnak továbbadásra érdemes értékek. Ahhoz, hogy például a régi stílusú parasztzene ismét továbbadhatóvá váljék, átélhetőnek kell lennie. Ezt a felbecsülhetetlen értékű munkát végzik napjainkban a táncházegyüttesek fiataljai – nem pedig rusztikus külsőségekkel felcícomázott paraszti „diszkókkal” bővítik a múlt divatok spektrumát. Miközben korszerű tömegigényt elégítenek ki – a tapasztalat szerint, ez a táncházmuzsika éppúgy kifejezi a fiatalság érzéseit, kielégíti mozgásigényét, mint a modern táncok vagy a tömegzenei divatok – a táncházegyüttesek tagjai tisztában vannak azzal is, hogy a népi műveltség nem szétválasztja, hanem összeköti a népeket, a különböző ajkú embereket. Bartók Béla hozzánk szóló üzenetét hallják, akinél szebben talán senki sem fogalmazta meg ezt a törvényszerűséget:

„Az én igazi vezéreszmém... a népek testvérré válásának eszméje, a testvérré válás minden háborúság s viszály ellenére. Ezt az eszmét igyekszem – amennyire erőmből telik – szolgálni zenében; ezért nem vonom ki magam semmiféle hatás alól, eredjen az szlovák, román, arab vagy bármiféle más forrásból. Csak tiszta, friss és egészséges legyen ez a forrás!”³¹

Cseke Péter

(Ifjúmunkás, 1978/50. 5. – 1978. december 17., vasárnap)

Meghívó

„Szeretett a fene soha,
Csak meg voltam véled szokva,
Úgy meg voltam véled szokva,
El sem felejtelek soha.”

Vége a táncháznak...

– Milyen lesz a műsor a Visszhang-esten? – kérdezte egy lány, akit a szobatársnői Bubunak szólítanak.

Sorolom. A népzenenél a szavamba vág:

– Kik játszanak?

– A Bodzafa népi zenekar mezőszéki népzenei játszik.

– Jaj, már a könyökömön jön ki a széki zene! Egyéb sincs, sem a diákrádió műsorán, sem a táncházban, mint széki zene. Miért nem játszanak székely népzene?

– Honnan tudod, hogy mit játszanak? Hányszor voltál a táncházban?

³¹ A híressé vált idézet Bartók Octavian Beunak 1931. január 10-én keltezett leveléből származik, lásd Demény János (szerk.): *Bartók Béla levelei*. Budapest, 1976. 396–397.